

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 15.10.2001 58. vuosikerta Numero 3 Sivu 11

Sopisiko lakka viljelykasviksi?

HELI PIRINEN, Kainuun maaseutukeskus ja EERO MIETTINEN, MTT

Lakka on luonnonmarjoistamme arvostetuin. Lakkaa onkin Suomessa viljelty puoliviljelynä eli luontaisia lakan kasvuolosuhteita parantamalla. Lakan peltoviljelyä on kehitetty myös MTT:n Kainuun tutkimusaseman ja kahden maatilán viljelykokeissa. Kokeissa on ollut mukana myös harvinaisia kaksineuvoisia lakkakantoja, joissa heteet ja emit ovat samassa kukassa.

Luonnonkasveja viljeltäessä on huomioitava kasvin luontaiset kasvuolosuhteet ja muiden tekijöiden vaikutukset kasviin, kun kasvuympäristö ja -olosuhteet muuttuvat. Lakan luonnontilainen kasvuympäristö vaihtelee hietikoista, kalkkitasanteisiin ja jopa kallioihin, mutta vain soilla se on pystynyt valtaamaan kasvutilaa muilta kasveilta. Pioneerikasvina se ei myöskään siedä kilpailijoita. Luonnonsato vaihtelee vuosittain, koska kevähallat, pölytys tai taudit ja tuholaiset vaikuttavat sen muodostumiseen. Luonnossa lakka esiintyy pääosin kaksikotisena kasvina. Siten kasvin hede- ja emikukinnot ovat eri kasveissa. Harvinaista kaksineuvoista lakkakantaa on löydetty Kuusamosta, Kolarista ja Pyhännältä. Teoriassa kaksineuvoinen lakka voisi tuottaa satoa jopa 3 000 kiloa hehtaarilta. Luonnossa satoa saadaan 5-50 kiloa hehtaarilta, parhaimmilla luonnonsoilla 1 500 kiloa.

Lakan viljely kiinnostaa

Vuonna 1999 käynnistyi lakan viljelytutkimus, jossa tarkkaillaan lakan menestymistä erilaisilla kasvualustoilla, lannoitusta ja erilaisia lakan luonnosta kerättyjä Kuopion yliopiston kaksineuvoisia kantoja sekä kaksikotisia norjalaisia lajikkeita. Norjalaiset Fjordgull` ja Fjellgull` ovat emilajikkeita ja pollen` ja polto` hedelajikkeita. Kotimaisia kaksineuvoisia lakkakantoja on saatavilla vain tutkimustarkoituksiin. Koealueelle lisättiin lakkaa maarönsyistä, jotka pilkottiin 10-15 sentin pätkiksi. Maarönsyn maanalaisesta silmusta kasvaa maanpäällinen ilmaverso ja maanalaiset juuret. Maarönsynpalat voidaan istuttaa joko suoraan pellolle, tai niistä esikasvatetaan taimia poteissa. Koealueen taimet kasvatettiin poteissa Kuopion yliopiston puutarhassa.

Lakalle riittää niukka lannoitus ja kalkitus

Lakka viihtyy hyvin vähäravinteisella ja happamalla kasvualustalla. Parhaimpia viljelyalueita ovatkin suosta raivatut pellot tai suoalueet, joista vain pintakerros on

poistettu. Koealueelle perustettiin kolme erilaista koetta. Kantavalintakokeen tarkoituksena on etsiä viljelyyn sopivia kaksineuvoisia kantoja ja tutkia kaskineuvoisuuden pysyvyyttä viljelyolosuhteissa. Maalajikokeessa testataan lakan viljelymahdollisuuksia kivennäismaalla, turpeen ja kivennäismaan sekoituksessa, turpeen ja ruskorahkasammaleen (*Sphagnum fuscum*) sekoituksessa ja kivennäismaan ja ruskorahkasammaleen sekoituksessa. Lannoituskokeen kolmesta typen, fosforin ja kaliumin lannoitustasosta pyritään löytämään paras. Lisäksi havaintoruuduissa testataan, miten harso vaikuttaa kukka-aiheiden jatkokehitykseen, miten katteet vaikuttavat rikkakasvien esiintymiseen ja lakan kasvuun sekä onnistuuko lakan peltoviljely. Pohjaveden korkeus on säädetty koealueilla 30 senttimetrin syvyyteen. Kasvualustana on turve, poikkeuksena maalajikoe.

Taimet istutettiin 25 sentin välein samaan syvyyteen kuin taimipotissa. Taimia tuli neljä astiaan, ja niitä oli 16 koejäsentä kohden. Keskelle astiaa sijoitettiin kasvukaudella 2000 tippukastelusuutin. Kaksikotisten lajikkeiden lannoitekokeessa ja havaintoruuduissa astiaan laitettiin neljä emikasvia ja keskelle yksi hedekasvi.

Lakan viljely on tarkkaa puuhaa

Kaikki kannat ja lajikkeet ovat talvehtineet kahden kasvukauden aikana hyvin. Ensimmäisenä kasvukautena lakka kasvatti maarönsyä, eikä juuri maanpäällistä versoa. Kukintaa oli vähän, ja alueelta saatiin muutama marjakin. Toisena kasvukautena lakka on levinnyt ja kasvattanut ilmaversoja. Kukinta oli selkeästi runsaampaa kuin ensimmäisenä vuonna, mutta kylmät ilmat aiheuttivat kukille hallavaurioita. Viljelyssä onkin erityisen tärkeää, että kasvupaikalla on suotuisa pienilmasto ja että hallaa torjutaan keväällä kukinnan aikaan. Taudit tai tuholaiset eivät ole vielä aiheuttaneet ongelmia. Hillakuoriainen tekee kuitenkin vahinkoa luonnon lakallekin. Tutkimusten mukaan luonnonvaraisessa lakassa on myös lehtihometta. Viljelyssä onkin tärkeää, että kasvit ovat perimältään monimuotoisia ja niiden kasvuympäristö on luonnonmukainen.

*Lisätietoja: Koetoiminta ja käytäntö 3/2001: 11
sähköposti heli.pirinen@maaseutukeskus.fi,
eero.miettinen@mtt.fi
puhelin (08) 6198 7210, 0400*